

Nokian kaupunki
Tekninen keskus
Harjukatu 21
37100 NOKIA

Nokian kaupungin HARJUNIITYN LUONTOSELVITYS 2008

Tmi Mira Ranta
Karkunkyläntie 179
38140 KÄRPPÄLÄ
p. 050-5651584
mira.ryoma@kopteri.net

SISÄLLYS

TYÖN TAUSTAA	2
ALUEEN YLEISKUVAUS	2
KASVILLISUUSKUVIOT	3
1. Karukkokangas ja kuiva kangas	3
2. Kuivahko kangas	4
3. Tuore kangasmetsä	4
4. Lehtomainen kangasmetsä	5
5. Lehto	5
6. Metsittyvät pellot	6
7. Pellot	6
8. Suot	6
9. Kosteikot ja vesistöt	7
ELÄIMISTÖ	8
ERITYISKOhteet JA SUOSITUKSET	9

LIITTEET

- 1 Kasvillisuuskartta 1:16 000
- 2 Erityiskohteet 1:16 000
- 3 Erityiskohteet 1:8000

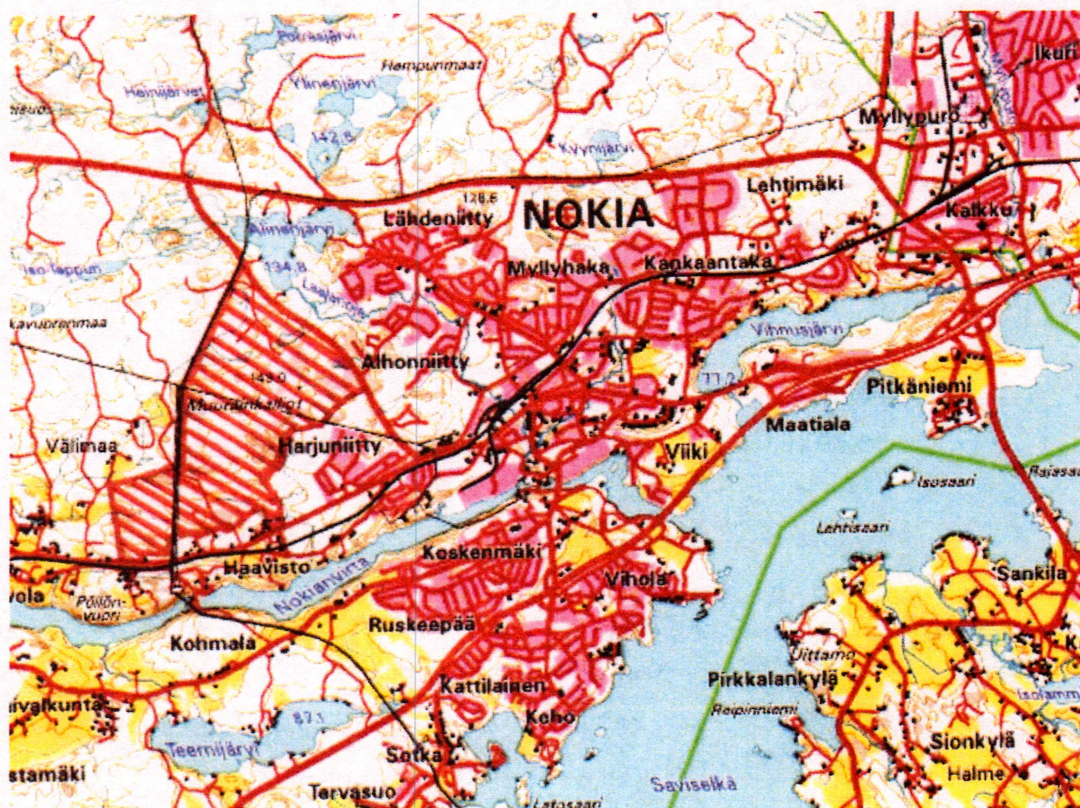
TYÖN TAUSTAA

Työn tarkoituksena oli selvittää Nokian Harjuniityssä sijaitsevan alueen luontoarvot asemakaavan laatimista varten, eli selvittää onko alueella luonnonsuojelulain, metsälain, vesilain tai EU:n luontodirektiivin mukaisia tärkeitä elinympäristöjä tai suojeltavia kasvi- tai eläinlajeja jotka tulisi huomioida alueen maankäyttöä suunniteltaessa. Työ sisältää liito-oravaselvityksen sekä kasvillisuuteen perustuvan luontoarvojen määrittämisen.

Maastotyöt liito-oravien osalta tehtiin 3.-4.6.2008 ja kasvillisuuden osalta 8.-9.7., 14.7. ja 16.7.2008. Tekijänä toimi Tmi Mira Ranta/Mira Ryömä ja työn tilaajana Nokian kaupungin Tekninen keskus.

ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvityksen kohteena oleva alue on kooltaan noin 305 hehtaaria ja se sijaitsee Nokian keskustasta länteen, Harjuniityn kaupunginosassa. Idässä aluetta rajaa Porin yhdystie, etelässä Siuron valtatie sekä asuinalueet, ja lännessä raja myötäilee enimmäkseen voimalinjan linjausta pitkin.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti (punainen viivoitus), 1:80 000

MML/90/52/2007

Alue on kokonaan rakentamaton ja koostuu suurimmaksi osaksi metsämaasta lukuun ottamatta pientä peltoa ja lampea, sekä alueella kulkevaa hiekkatietä ja metsäautotietä. Alueelle on tyypillistä korkeiden kallioalueiden ja kangasmetsän mosaiikkimainen vaihtelu, sekä aivan pohjoisimman osan ja eteläreunan tasaisemmat ja ravinteikkaammat metsämaat.

Kallioiden kainaloista löytyy lukuisia pienialaisia soistumia ja viisi hieman laajempaa suokokonaisuutta. Tyypillistä on myös polkuverkoston laajuus, eli alueella on runsaasti virkistyskäytössä olevia latupohjia ja polkuja viitoituksineen, sekä näiden välille syntyneitä oikopolkuja.

Leveät sähkölinja-alueet ovat kohteelle ominainen maisemapiirre kulkien sekä etelästä pohjoiseen, että lännestä idän suuntaan, ja tuoden kasvillisuuteen oman vaikutuksensa mataline katajapensaikkoineen ja niittykasveineen.

Alueella ei ole voimassaolevia rauhoituspäätöksiä, luonnonsuojelualueita tai Natura-kohteita. Aluetta koskevia aiemmin tehtyjä selvityksiä on olemassa kaksi: Kettusuonkallion ja sen eteläpuoleisen alueen luontoselvitys 2003 ja Porin yhdistysten länsipuolisen alueen luontoselvitys 2003. Molempien töiden tekijänä on Juha Lehmusnotko.

KASVILLISUUSKUVIOT

Kasvillisuuskuviot on numeroitu vastaamaan liitekartassa käytettyä numerointia.

1. Karukkokangas ja kuiva kangas

Alueella on runsaasti kalliometsiä joiden kasvillisuus vastaa kivennäismaalla esiintyviä kanervatyypin kuivaa kangasta ja jäkälätyypin karukkokangasta. Laajimmat yhtenäiset karukkokankaan kasvillisuudet sijaitsevat Muurainkallioilla ja Paskonkallioilla alueen keskiosassa. Molemmat kohoavat noin 160 metriä merenpinnasta ja varsinkin Muurainkalliolla on laajoja yhtenäisiä jäkälikköjä.

Myös Kettusuonkalliolla (136 mpy) alueen länsiosassa on edustavaa karukkokankaan kasvillisuutta. Kallio itsessään on pitkänomainen polun kulkiessa sen harjaa pitkin.

Alueen muilla kallioisilla osilla kasvillisuus on pirstoutuneempaa ja kuivan ja karukkokankaan kasvillisuudet vaihtelevat kuivahkon puolukkatyypin kangasmetsän kasvillisuuden kanssa.

Kuva 2. Alueelle tyypillistä maisemaa Kettusuonkallion harjalta; jäkälää, mäntyjä ja mutkitteleva polku.

Karukkokankaan kasvillisuustyypillä vallitseva kasvillisuus koostuu kitukasvuisen männyn lisäksi pääsääntöisesti pelkistä jäkälistä joista runsaimpina harmaa-, valko- ja palleroporonjäkälä sekä hirvenjäkälää. Heinä-, varpu- ja ruohokasveja siellä menestyvät ainoastaan kituliaasti kasvava kanerva, puolukka ja lampaannata.

Kuivan kankaan kasvillisuus on astetta runsaampaa ja sammalia kasvaa pohjakerroksessa jäkälien lisäksi. Kanerva- ja puolukkakasvustot ovat tyypillisintä kasvillisuutta ja myös kultapiiskua, metsälauhaa ja lampaannataa esiintyy.

2. Kuivahko kangasmetsä

Karukkokankaan ja kuivan kankaan kasvillisuuden vallitsemisissa kalliometsissä on laikuittain kuivahkoa puolukkatyyppin kangasmetsää kohdissa joissa kivennäismaata on runsaammin (kalliopainaukset, kallioiden välit jne.) ja rinnekohdissa joissa kalliometsät alkavat vaihtua tuoreeksi kangasmetsäksi. Määrällisesti eniten tätä kasvillisuustyyppeä on alueen keski- ja itäosassa. Laajemmat yhtenäiset ja selkeät kuivahkon kankaan kasvillisuuskuviot kuitenkin puuttuvat kokonaan. Valtapuuna on tälläkin kasvillisuustyypillä mänty ja varvusta sekä puolukka että mustikka kasvavat runsaana. Kenttäkerroksessa kasvaa puolukkaa, kanervaa, mustikkaa, kangasmaitikkaa, metsälauhaa, metsätähteä ja sananjalkaa.

Kuva 3. Kuivahkon kangasmetsän männikköä alueen keskiosasta, Paskonkallioiden kupeesta.

3. Tuore kangasmetsä

Suurin osa selvitysalueen metsistä kuuluu tuoreisiin mustikkatyyppin kangasmetsiin. Valtapuuna on useimmiten kuusi mutta myös puhtaita mäntymetsiä esiintyy.

Alueen eteläreunalla lähellä asutusta, sekä Alhonojan ympäristössä ja Kettusuonkallioiden eteläpuolella sekapuuna kasvaa runsaasti koivua ja paikoin myös haapaa. Myös alueen pohjoisosan taimikoissa kuusi ja koivu ovat tasavahvasti valtapuun asemassa.

Kenttäkerroksen lajeista runsaimmat ovat mustikka, oravanmarja, metsätähti, puolukka, metsäimarre, vanamo, metsämitikka ja kevätpiippo.

Uudistusaloilla ja taimikoissa kasvillisuus on heinävaltaisempaa ja siellä menestyvät runsaana mm. metsäkastikka, metsälauha, maitohorsma, oravanmarja ja kultapiisku.

4. Lehtomainen kangasmetsä

Rehevämpää kasvillisuustyyppejä edustavia lehtomaisia kangasmetsiä on alueella vain vähän; alueen länsipäässä Kettusuonkallion eteläpuolella ja Alhonojan ympärillä. Kettusuonkallion läheisyydessä oleva alue on vankkaa kuusikkoa jossa sekapuuna kasvaa muutamia haapoja ja mäntyjä. Aluskasvillisuudessa valtalajina on siellä mustikka, käenkaali, oravanmarja ja metsäimarre. Myös sinivuokkoa kasvaa tällä alueella.

Alhonojan ympäristössä on myös sekapuuna jonkin verran haapaa, ja pellon länsipuolella valtapuuna on koivu jonka alla kasvaa nuorta kuusta.

5. Lehto

Alhonojan länsipuolella on pienehkö ojitettu alue joka on saattanut olla peltokäytössä aiemmin, ainakin osittain. Tällä hetkellä se kasvaa rehevänä suurruoholehdoille tyypillistä kasvillisuutta kuten mesiangervoa, huopaohdaketta, ojakellukkaa, karhunputkea, rönsyleinikkiä, sudenmarjaa, korpikastikkaa, metsäkurjepolvea, rohtovirmajuurta, tesmaa, nokkosta ja vadelmaa. Puusto muodostuu koivuista ja harmaalepistä sekä niiden alla kasvavista kuusista.

Muurainsuon pohjoislaidalla sijaitsee vastaavan tyyppinen ojitettu kohde joka on ollut peltokäytössä. Se vastaa pääosin kasvillisuudeltaan edellistä suurruohotyyppin lehtoa mutta on pieneltä osaltaan myös kuivempi ja niittymäinen kasvillisuudeltaan. Voimalinjan vierestä löytyi myös vanha romahtanut lato mikä kasvillisuuden ja ojien lisänä kertoo alueen aiemmasta peltokäytöstä.

Kuva 4. Rehevää kasvillisuutta Alhonojan eteläpuolelta, pellon takaa.

6. Metsittyvät pellot

Edellä mainitut vanhat pellot on laskettu kuuluvan jo metsäksi puuston osuuden ja kasvillisuuden vuoksi, mutta alueella on myös kaksi muuta pientä vanhaa peltoa. Toinen niistä sijaitsee alueen läntisimmässä kärjessä, Alhonojan äärellä, ja toinen Kettusuonkallion länsipuolella Poronkorven vieressä. Molemmat pellot kasvavat pajua sekä nuorta koivua ja kuusta. Kenttäkerroksen kasvillisuutta vallitsevat viitakastikka, huopahdake, vadelma, mesiangervo, nurmilauha, nurmipuntarpää, metsäapila ja maitohorsma. Alhonojan kohde on niittymäisempi ja vähemmän sulkeutunut kuin Poronkorven luona oleva kohde.

7. Pellot

Alueen ainoa viljelyskäytössä oleva pelto sijaitsee Eskon talosta pohjoiseen, Lekeissuon itäpuolella, ja on kooltaan n. 1,2 hehtaaria.

8. Suot

Selvitysalueella on viisi hieman suurempaa suokokonaisuutta; Muurainsuo, Heposuo sekä kolme lähellä Porin yhdystietä sijaitsevaa nimeämätöntä suota. Näistä noin 6,5 hehtaarin Muurainsuo sekä alueen pohjoiskärjessä sijaitseva parin hehtaarin suuruinen kohde ovat tyypiltään kookasta mäntyä kasvavaa kangasrämettä ja isovarpurämettä. Leimallisimmat kasvit ovat suopursu ja sen seurana kasvaa puolukkaa, suomuurainta, tupasvillaa sekä pallosaraa. Molemmat suot ovat ojitettuja.

Kuva 5. Isovarpurämettä alkukesästä tupasvillan kukinnan aikaan.

Heposuo ja kaksi nimeämätöntä suota sen itäpuolella ovat tyypiltään tupasvillarämeitä joita kiertää isovarpurämereunus. Niiden keskiosassa kituliaasti kasvavan männyn seurana kasvaa valtalajina tupasvillaa. Lisäksi kasvaa isokarpaloa, suomuurainta, suokukkaa ja variksenmarjaa. Lähimpänä Porin yhdystietä sijaitsevalla rämeellä on etelälaidallaan merkkejä myös ruohoisuudesta ja kasvillisuudesta löytyy kurjenjalkaa ja raatetta. Kooltaan nämä kolme ovat 3-4 hehtaarin suuruisia.

Kartta- ja maastotarkastelun perusteella sekä Heposuo että sen ja Kaakkurilammen välissä sijaitseva suo ovat ojittamattomia.

Alueen ainoa nevakohde löytyy Kaakkurilammelta jota kiertää noin 10 metriä leveä, puuton nevaleunus. Sen takana kasvaa isovarpurämereunus joka pian vaihtuu tavalliseksi mustikkatyypin kangasmetsäksi. Neva on tyypiltään rahkanevaa jossa kenttäkerroksen muodostavat suomurain, tupasvilla, kihokki, variksenmarja, isokarpalo, valkopiirtoheinä sekä riippasara. Sammal on rusko- ja punarahkasammalta sekä vähäisessä määrin rämekarhunsammalta. Nevan ja avoveden välissä kiertää pullo- ja viiltosaravyöhyke.

Alueen muut suot ovat luonteeltaan pieniä ja ojittamattomia kalliopainanteiden soistumia, jotka erottuvat metsämaisemasta lähinnä kasvamalla pajuja, juolukkaa ja suopursua sekä rahkasammalia.

Kettusuonkallion eteläpuolella on myös ohutturpeista, ojitettua kangaskorpea ja mustikkakorpea jotka kasvavat kohtalaisen kookasta kuusta ja koivua. Tyypillisiä kenttäkerroksen kasveja ovat pallosara, metsäalvejuuri, metsäkorte, nuokkotalvikki sekä mustikka.

9. Kosteikot ja vesistöt

Alueella sijaitsee pieni noin 0,44 hehtaarin kokoinen Kaakkurilammi (138,3 mpy). Se on sara- ja nevaleunainen, tummavetinen suolampi jossa kasvaa niukasti pohjanlummetta, ulpukkaa ja uistinvitaa. Nevaleunuksen kasvillisuus koostuu rusko- ja punarahkasammaleesta sekä suomuraimesta, isokarpalosta, kihokista, valkopiirtoheinästä, riippasarasta, tupasvillasta, variksenmarjasta ja suokukasta.

Nevan takana metsä on ensin kookasta mäntyä kasvavaa isovarpurämettä ja muuttuu sitten mustikkatyypin kangasmetsäksi.

Ympäröivä metsä, varsinkin Porin yhdystieltä katsoen, on hyvin suojaavaa ja tiheätä eikä lampi ympäristöineen ole kulunut tai roskaantunut tien läheisyydestä huolimatta.

Lammesta lähtee kaksi kaivettua ojaa joista toinen oli tarkasteluhetkellä kuiva.

Kuva 6.

Kaakkurilammen nevaleunusta saravyöhykkeineen ja ympäröivine rämeineen.

Lakeissuo on nimestään huolimatta enemmän kosteikko ja lampi kuin suo. Maastotöiden yhteydessä siellä havaittiin pesimässä tavi ja alkukesästä kaksi kurkea ruokailemassa.

Vesi on ravinteista ja kasvillisuudessa vallitsevat kapealehtiosmankäämi, viiltosara, pikkupalpakko ja uistinviita. Paikkaa ympäristöineen on muokattu ja käytetty maankaatopaikkana. Tälläkin hetkellä sieltä löytyy maakasoja ja sekalaista tavaraa varastoituna. Maakasojen päällä kasvaa puutarhakarkulaisia kuten jättipalsamia ja sormustinkukkaa.

Kuva 7.
Lakeissuon rehevää kasvillisuutta.

Myös Poronkorven kupeessa aivan alueen länsireunalla on pienialainen kosteikko metsittyvän pellon luoteispuolella. Koivikossa kasvaa runsaasti korpikaislaa, rentukkaa, rönsyleinikkiä, huopahdaketta sekä mesiangervoa.

ELÄIMISTÖ

Alueelle tehtiin ensimmäiset maastokäynnit 3.-4.6.2008 ja tällöin keskityttiin etsimään mahdollisia liito-oravan lisääntymis- ja levähtämispaikoiksi luokiteltavia kohteita. Maastokäynneillä tarkastettiin liito-oravalle soveltuvat metsäalueet, eli varttuneet kuusikot, varttuneet kuusivaltaiset sekametsät ja haavikot. Myös kaikki havaitut yksittäisetkin suuremmat haavat muilla alueilla tarkastettiin läpi etsien juurelta liito-oravan jätöksiä eli papanoita. Papanat ovat parhaiten havaittavissa keväällä ennen kuin kasvillisuus peittää ne näkyvistä tai ne hajoavat sateiden ja maatumisen johdosta. Puhtaat mäntymetsät, hakkuualueet sekä taimikot jätettiin tarkastelun ulkopuolelle liito-oravalle soveltumattomana elinympäristönä. Puustorakenteeltaan liito-oravalle soveltuvimmat alueet löytyivät Alhonojan ympäristöstä sekä alueen läntisimmästä osasta, Kettusuonkallion eteläpuolelta. **Koko selvitysalueelta ei kuitenkaan löydetty mitään liito-oravan oleskeluun viittaavaa.**

Varsinaisen selvitysalueen ulkopuolelta, Kettusuon itäpuolelle jäävältä alueelta on aikaisemmassa selvityksessä (Juha Lehmusnotko, 2003) mainittu löydetyn liito-oravan lisääntymis- ja levähtämispaikaksi luokiteltavan kohteen pesäpönttöineen ja jätöshavaintoineen neljän eri puun juurelta. Maastotöiden yhteydessä tämäkin alue tarkastettiin läpi jotta varmistuisi ulottuuko reviiri myös selvitysalueen puolelle.

Todennäköisesti koko reviiri on kuitenkin tuhoutunut metsänkäsittelyn johdosta. Alueella on tehty hiljattain hakkuita juuri siinä kohtaa missä jätöshavaintoja oli aiemmin tehty. Muutamia haapoja on jätetty hakkuulle pystyyn mutta ilman riittävää suojapuustoa. Myös kyseisen kohteen lähiympäristöä tutkittiin mutta papanoita ei löytynyt.

Aiemmassa selvityksessä on tehty yksittäinen papanahavainto myös selvitysalueen länsiosasta jossa on muutamia suuria haapoja ja kolohaapoja. Myöskään täältä ei tällä kertaa havaintoja tehty. Todennäköisesti kyseessä on aiemmin ollut läpikulkumatkalla ollut yksilö.

Muuta eläimistöä havainnoitiin maastotöiden yhteydessä. Erityisesti hirvieläimistä tehtiin havaintoja, sekä näkö-, jätös- että makuujälkien perusteella. Varsinkin pohjoisosassa, jossa on nuoria taimikoita, hirvet ja peurat ruokailevat ja asustelevat säännöllisesti. Niiden suosimaa aluetta ovat myös Poronkorven ympäristö ja siellä oleva umpeen kasvava vanha pelto pusikkoineen sekä Alhonojan ympäristö ja siellä oleva pieni pelto metsän keskellä. Jälkimmäisen reunalla on myös metsästäjien käyttämiä kytäystorneja.

Muilta osin nisäkäshavainnot rajoittuivat kettuun, metsäjäniksiin ja oraviin.

Alkukesä oli myös otollista aikaa havainnoida alueen linnuston rakennetta lauluäänten perusteella. Lajisto oli hyvin tavanomaista havu- ja sekametsien lajistoa johon vaihtelua toivat oikeastaan ainoastaan eteläosan pensaikkoiset metsittyvät pellot sekä pellonreunuksen ja asutuksen läheisyydessä sijaitsevat lehtimetsät. Viimeisellä maastokäyntikerralla kuultiin Kettusuonkallion alueella kanahaukan varoitusääniä. Haukan pesimisestä ko. alueella on aiemmissakin selvityksissä maininta, ja metsä Kettusuonkallion läheisyydessä ja siitä länteen selvitysalueen ulkopuolelle on kanahaukan suosimaa varttunutta kuusi- ja sekametsää.

ERITYISKOHTEET JA SUOSITUKSET

Selvitysalueelta ei löytynyt **luonnonsuojelulain tai EU:n luontodirektiivin mukaisia elinympäristöjä tai lajeja** jotka erityisesti tulisi ottaa huomioon alueen maankäyttöä suunniteltaessa.

Metsälain mukaisia kohteita löytyi kaksi ja muita erityisesti huomioitavia kohteita kaksi. Kohteiden sijainti ja raja-alue on esitetty liitekartoissa 2 ja 3.

Kaakkurilammen takana länteen päin sijaitsee **metsälain mukainen vähäpuustoinen ja luonnontilainen suo** (kohde 1). Kartta- ja maastotarkastelussa ei löytynyt merkkejä ojituksesta tai muusta ihmistoiminnasta joka olisi merkittävästi muuttanut kohteen luonnontilaisuutta. Tyypiltään suo edustaa tupasvillarämettä ja sen reunaosat isovarpurämettä. Kituva puusto koostuu männystä ja aluskasvillisuudessa valtalajina on keskiosissa tupasvilla ja reunoilla suopursu sekä juolukka. Muita kasveja mm. isokarpalo, suomuurain, suokukka, maariankämmekekä, riippasara ja variksenmarja.

Toinen täysin vastaava kohde sekä kasvillisuudeltaan että kooltaan on **Heposuo** (kohde 2) alueen keskiosassa. Heposuon lähellä sijaitsee myös virkistyskäyttäjien suosima ”näköalakallio” (kohde 3, kuva kannessa) joka on selkeästi keskeinen ja tärkeä osa alueella kulkevaa reitistöä ja kannattaa huomioida alueen maankäyttöä suunniteltaessa.

Molemmat suot tulisi säilyttää luonnontilaisina eli metsänhoidollisten toimenpiteiden ulkopuolella. Erityisesti niiden vesitalouteen vaikuttavia toimenpiteitä (ojitus, ajourat) tulee välttää myös niiden välittömässä lähiympäristössä.

Kuva 8. Heposuon tupasvillarämettä ja kitukasvuista, eri-ikäistä männikköä.

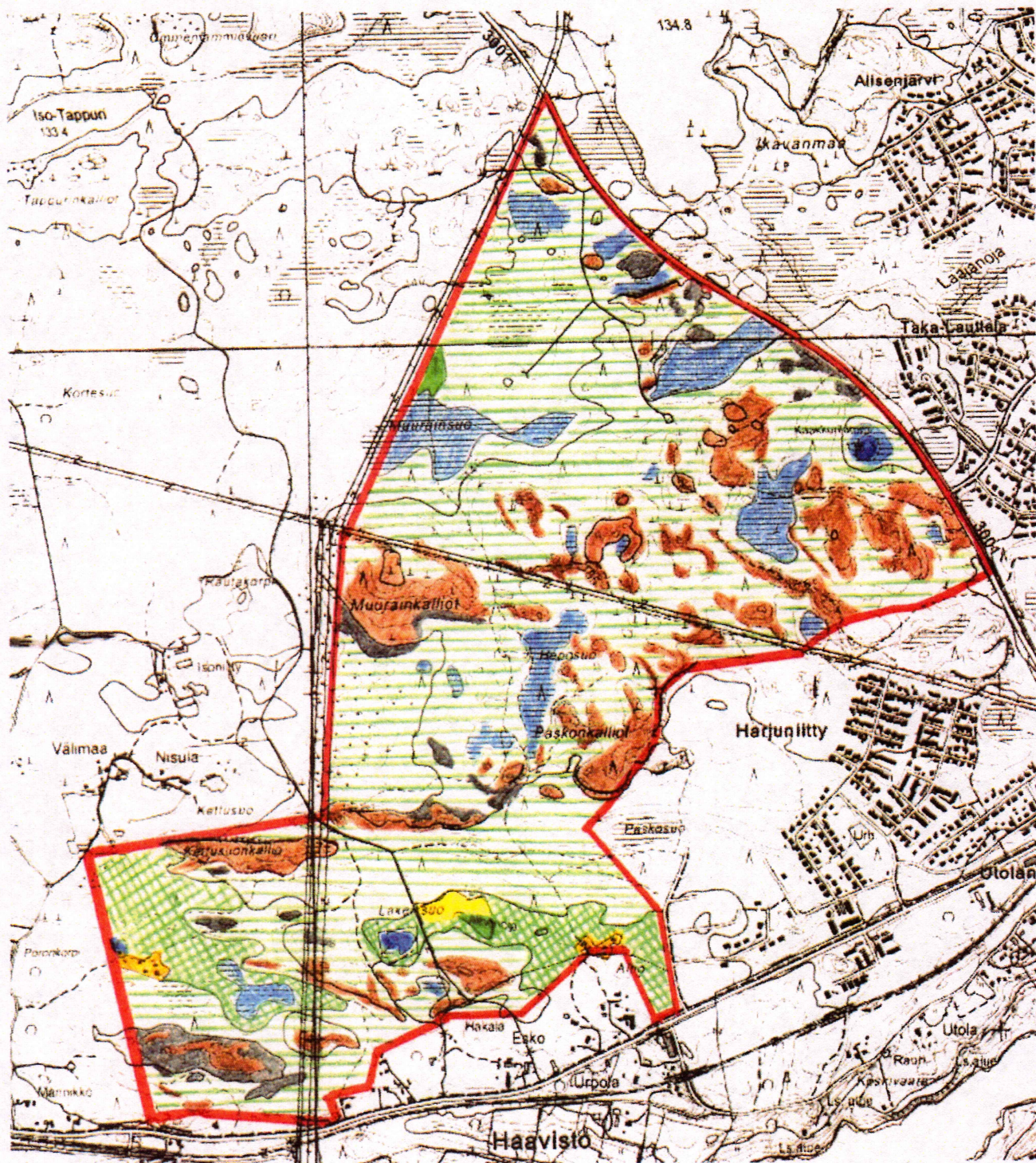

Kaakkurilampi (kohde 4) ei täytä metsälain eikä vesilain luonnontilaisuuden kriteereitä, eikä sitä ympäröivä puusto ole erityisen monimuotoista puuston ikä- ja lajirakenteen osalta eikä lahoppuun määrää ajatellen. Se on tästä huolimatta edustava ja säilyttämisen arvoinen, maisemallisestikin arvokas kohde, ja ojituksesta huolimatta lähes luonnontilaisen kaltainen. Se on myös alueen ainoa neva- ja vesistökohde. Metsälain mukaisesti tällaisen kohteen säilyminen tulisi turvata metsien monimuotoisuuden säilyttämisen yleisen velvoitteen ja hyvän metsänhoidon suositusten mukaisesti metsäomistajan omalla päätöksellä.

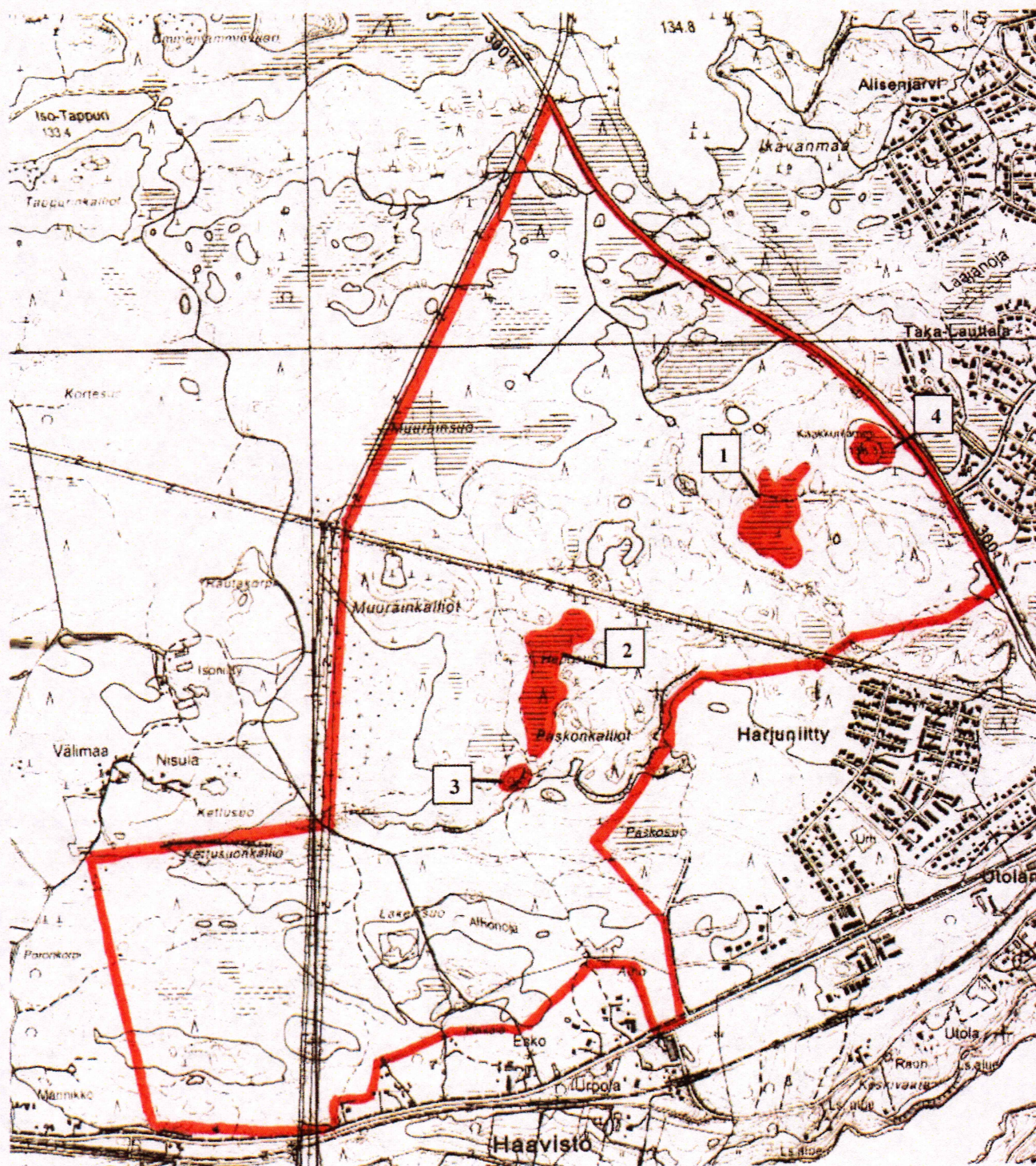
Rantametsää suositellaan jätettäväksi lammen suojavyöhykkeeksi ja mahdolliset hakkuut alueella tulisi suorittaa talvella ja välttää ajouria lammen läheisyydessä. Tärkeintä on säilyttää lammen vesitalous nykyisellään ja myös pienilmasto suojaisena ja varjoisena.

Kuva 9. Kaakkurilampi heinäkuussa 2008.

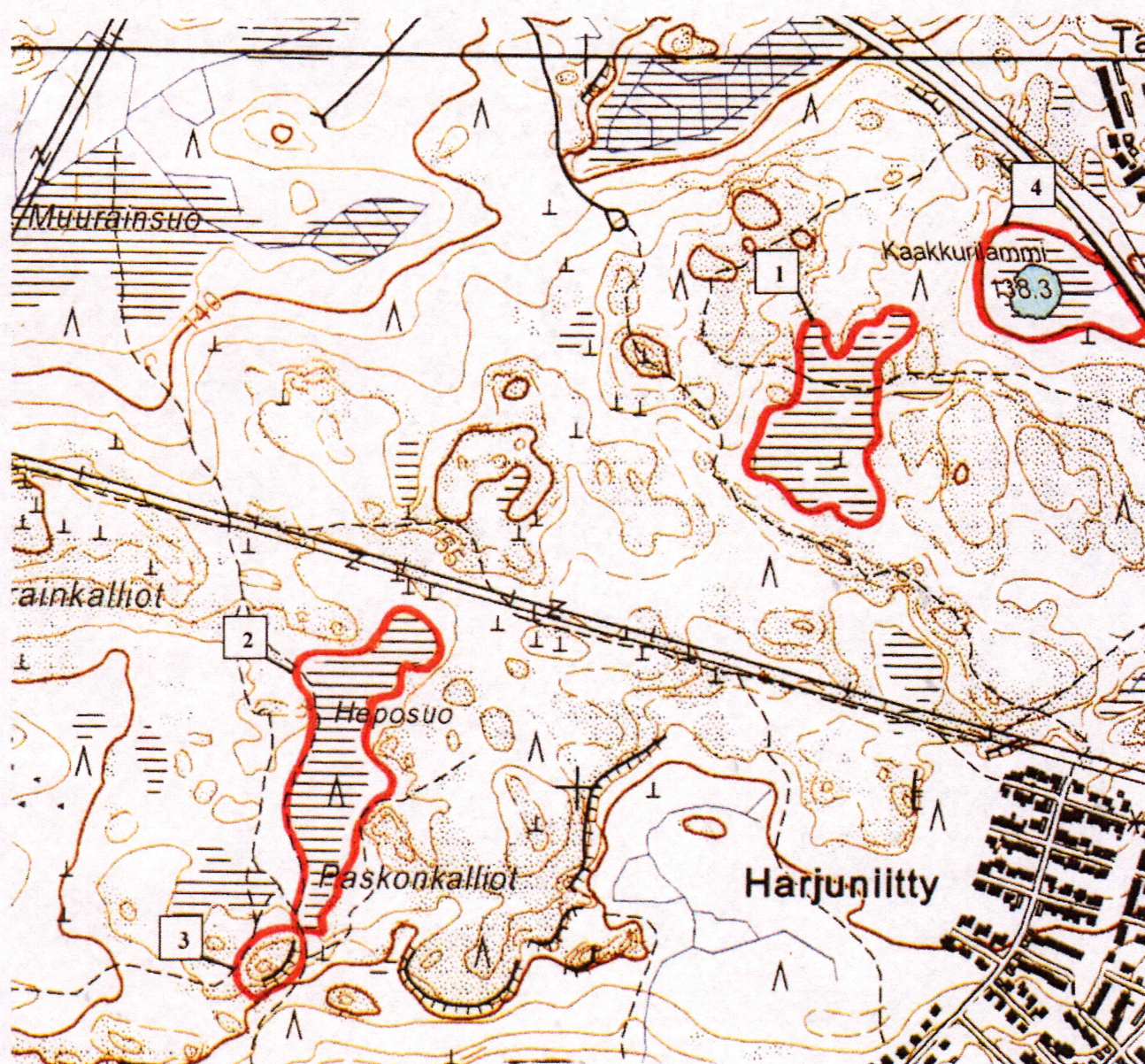

	1. Karukkokangas/kuiva kangas		6. Metsittyvät pellot
	2. Kuivahko kangasmetsä		7. Pellot
	3. Tuore kangasmetsä		8. Suot
	4. Lehtomainen kangasmetsä		9. Kosteikot ja vesistöt
	5. Lehto		

1. Vähäpuustoinen suo (MetsäL 10§)
2. Vähäpuustoinen suo (MetsäL 10§)
3. Näköalakallio
4. Kaakkurilammi

MML/90/52/2007

1. Vähäpuustoinen suo (MetsäL 10§)
2. Vähäpuustoinen suo (MetsäL 10§)
3. Näköalakallio
4. Kaakkurilampi